

Република Србија
Аутономна покрајина Војводина
Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине

***Информација о стању квалитета животне средине за 2024.
годину у Аутономној покрајини Војводини***

Нови Сад, 2025. година

Информација о стању квалитета животне средине у Аутономној покрајини Војводини даје приказ стања животне средине у АПВ у 2024.г., на основу доступних података, добијених реализацијом мониторинга медијума и притисака на животну средину и других програмских активности, финансираних средствима Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине (ПСУЗЖС). Додатно, дат је приказ квалитета ваздуха (хемијски и биолошки полутанти) и оптерећења буком у животној средини за петогодишњи период (2020-2024.).

Програмске активности реализоване су у свим тематским областима и сегментима заштите животне средине, управљању отпадом, интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине, процени утицаја и стратешкој процени утицаја на животну средину, заштити и унапређењу квалитета ваздуха, заштити природе и биодиверзитета, заштити од буке и др.

Такође, неопходно је истаћи интензивне активности ПСУЗЖС у оквиру програма европске територијалне сарадње (INTERREG IPA програми прекограничне сарадње Мађарска- Србија, Србија-Румунија) и других програма (CLIMAAX, HORIZON EUROPE, PPF 8). Додатно, а не мање важно, активности ПСУЗЖС биле су усмерене и на едукацију и подизање свести о неопходности бриге о животној средини, кроз бројне промотивне кампање остварене кроз сарадњу са јединицама локалних самоуправа, образовним, привредним, стручно-професионалним и невладиним сектором (програм „За чистије и зеленије школе“, реализација активности у оквиру међународних пројеката).

1. Управљање отпадом

• Дозволе за управљање отпадом

У 2024. години, издато је 35 дозвола за управљање отпадом, од тога 16 за сакупљање и транспорт отпада на територији АП Војводине, 13 за транспорт, 6 за складиштење и третман неопасног и опасног отпада.

• Локални и регионални планови управљања отпадом

На основу достављених података од стране ЈЛС на територији АПВ (60% ЈЛС одговорило на упитник), утврђено је да:

- 14 ЈЛС има усвојен Локални план управљања отпадом, док је 6 ЈЛС у процедури израде или усвајања плана.

• Програмске активности у области управљања отпадом и отпадним водама

У циљу унапређења стања у области управљања отпадом, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине обезбеђује континуирано, од 2022. године, нову опрему за сакупљање и рециклажу отпада - канте и контејнере, која се додељује свим локалним самоуправама на територији АПВ. Обезбеђивањем зелених и плавих канти за примарну сепарацију рециклажног материјала (системом две канте), обезбеђена је опрема за прикупљање отпада са две одвојене „линије“ - једном за мешани отпад и другом за рециклабилан отпад.

У 2024. години додељено је 17.200 канти и 800 контејнера (зелене боје), које су додељене 41 ЈЛС на територији АПВ.

У циљу побољшања квалитета животне средине, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине спровео је у 2024. години следеће јавне конкурсе:

- Јавни конкурс ради финансирања и суфинансирања реализације пројектних активности из области заштите животне средине - решавање проблема неадекватног одлагања отпада - санација, рекултивација дивљих депонија и санација и рекултивација деградираних површина на територији Аутономне покрајине Војводине спроведен је у периоду од 1.07.2024. године до 2.08.2024. године. Укупан износ додељених средстава по овом конкурс ју је 49.999.950,87 динара.

У 2024. години потписано је 8 уговора са јединицама локалних самоуправа: Кикнда, Бела Црква, Нови Сад, Зрењанин, Оџаци, Житиште, Сремски Карловци, Беочин.

Покрајински секретаријат је од 2021. до 2025. године суфинансирао и финансирао 55 пројеката за санацију и рекултивацију дивљих депонија и деградираних површина на територији АП Војводине.

- Јавни конкурс за суфинансирање пројеката набавке опреме за сакупљање комуналног отпада – камион смећар спроведен је у периоду од 11.03.2024.године до 11.04.2024.године. Укупан износ додељених средстава по овом конкурс ју је 59.400.000 динара.

У 2024. години потписано је 4 уговора са јединицама локалних самоуправа: Пећинци, Нова Црња, Житиште, Зрењанин.

2. Интегрисано спречавање/контрола загађења животне средине

Примена Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине и прописа који прате овај закон је један од најсложенијих и инвестиционо најзахтевнијих подухвата за привредне субјекте.

У 2024. години Покрајински секретаријат је издао 3 интегрисане дозволе оператерима:

- АД ПОЛЕТ Инд.грађ.керамике Нови Бечеј, Железничка бр.13, Нови Бечеј;
- АД Електропривреда Србије – Огранак Панонске ТЕ-ТО Нови Сад, VII улица 102, Нови Сад;
- АД НИС – БП – Рафинерија нафте Панчево, Спољностарчевачка 199, Панчево.

3. Процена утицаја и стратешка процена утицаја на животну средину

У 2024. години примљено је 67 захтева за одлучивање о потреби процене утицаја, 17 захтева за одређивање обима и садржаја студије о процени утицаја и 23 захтева за давање сагласности на студију о процени утицаја на животну средину. Сви захтеви су решени у року.

Током 2024. године Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине дао је 43 мишљење на одлуку о изради стратешке процене и 4 сагласности на извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину.

4. Мере и услови заштите животне средине за израду планских докумената

У 2024. години примљено је 49 захтева за издавање услова са аспекта заштите животне средине за израду планских докумената и 7 захтева за мишљење на планске документе током поступка припреме и праћења израде планских докумената. Сви захтеви су решени у року.

5. Управљање квалитетом амбијенталног ваздуха

• Индикатори хемијског загађења ваздуха

Локалну мрежу аутоматског мониторинга квалитета амбијенталног ваздуха, којом управља ПСУЗЖС, чини 7 аутоматских станица - 5 станица у градовима Нови Сад, Суботица, Сомбор и Зрењанин и 2 станице у специјалним резерватима природе „Обедска бара“ и „Делиблатска пешчара“.

Прати се у континуитету више од 120 параметара (93 параметара хемијског загађења и 35 метео параметара) на 7 аутоматских станица (Суботица, Зрењанин - 2 станице, Сомбор, Нови Сад, Делиблатска пешчара, Обедска бара), 24 сата дневно, 365 дана у години.

Спецификација локалне мреже аутоматског мониторинга, којом управља ПСУЗЖС по Еол класификацији, односно типу станица и мереним основним и специфичним параметрима, дата је у **Табели 1**.

Табела 1. Локална мрежа аутоматских мерних станица/мерних места за праћење квалитета амбијенталног ваздуха на територији АПВ, којом управља ПСУЗЖС, класификованих у односу на Еол критеријуме

Automatske stanice APV*	NO ₂	SO ₂	O ₃	CO	C ₆ H ₆	PM ₁₀	PM _{2.5}	Pb u PM ₁₀	Cd u PM ₁₀	As u PM ₁₀	Ni u PM ₁₀	BaP u PM ₁₀
ASSU (T/U/C)	✓	✓	✓	✓	✓	✓ (aut.+grav.)	✓ (aut.)	✓	✓	✓	✓	✓
ASZR1 (T/U/RC)	✓	✓			✓	✓ (aut.+grav.)	✓ (aut.)	✓	✓	✓	✓	✓
ASZR2 (B/U/R)	✓		✓		✓	✓ (aut.+grav.)	✓ (aut.)	✓	✓	✓	✓	✓
ASSO (B/U/RC)	✓		✓	✓	✓	✓ (aut.+grav.)	✓ (aut.)	✓	✓	✓	✓	✓
ASNS (B/U/RC)	✓	✓	✓		✓	✓ (aut.+grav.)	✓ (aut.)	✓	✓	✓	✓	✓
ASOB (B/R/AN)		✓	✓		✓							
ASDP (B/R/N)			✓									

ASSU - аутоматска станица Суботица (централна градска раскрсница-угао улице Максима Горког и Трга Лазара Нешића); ASZR1 - аутоматска станица Зрењанин 1 (централна градска саобраћајница-угао Булевар Милутина Миланковића и Цара Душана); ASZR2 - аутоматска станица Зрењанин 2 (Стражиловска бб, двориште ОШ „П. П. Његош“); ASSO - аутоматска станица Сомбор (Подгоричка 2, двориште ОШ „Аврам Мразовић“); ASNS - аутоматска станица Нови Сад (Браће Дроњак бб, Ново насеље); ASOB - аутоматска станица на Обедској бари (хотел Обедска бара, СРП Обедска бара, Обреж); ASDP - аутоматска станица на Делиблатској пешчари (локалитет Корн, СРП „Делиблатска пешчара“)

NO₂-азот диоксид; SO₂-сулфур диоксид; O₃-приземни озон; C₆H₆-бензен; PM₁₀-суспендоване честице (фракција ≤10µm); PM_{2.5}-суспендоване честице (фракција ≤2.5µm); Pb у PM₁₀-олово у фракцији PM₁₀; Cd у PM₁₀-кадмијум у фракцији PM₁₀; As у PM₁₀-арсен у фракцији PM₁₀; Ni у PM₁₀-никел у фракцији PM₁₀; BaP у PM₁₀-бензо(а)пирен у фракцији PM₁₀

*Еол класификација:

1) Тип станице: саобраћај (Т); индустрија (И); базна (В)

2) Тип области: урбана (У); приградска (С); рурална (Р)

3) Карактеристике области: стамбена (R); пословна (C); индустријска (I), пољопривредна (A); природна (N); стамбено/пословна (RC); пословно/индустријска (CI); индустријско/стамбена (IR); стамбено/пословна/индустријска (RCI); пољопривредна/природна (AN)

Анализа резултата мерења у 2024.г. дата је сумарно у **Табели 2**, само за фиксна мерна места у локалној мрежи аутоматског мониторинга квалитета ваздуха којом управља ПСУЗЖС и која су испунила услов за минималну расположивост података.

У АПВ је најприсутније загађење ваздуха суспендованим честицама, тј. ситном прашином, посебно у градским подручјима („жариштима“ загађења ваздуха). Највећи број дана у којима су забележене повишене

концентрације суспендованих честица распоређено је у хладнијем делу године, у време стабилних метеоролошких прилика, када су доминантни извори загађења кућна ложишта, а остали извори термоенергетска постројења и друмски саобраћај. Овакво стање указује на неопходност њиховог континуираног праћења на постојећим мерним местима, као и на неопходност повећања броја мерних места за њихово праћење.

У 2024.г. региструје се и прекорачење циљне вредности за бензо(а)пирен у суспендованим честицама, фракција PM_{10} . Извори емисија бензо(а)пирена су исти као и за суспендоване честице.

Прекорачења прописане циљне вредности за заштиту здравља људи за приземни озон у 2024.г. забележена су на аутоматским станицама у Суботици, Сомбору и Делиблатској пешчари.

Табела 2. – Анализа резултата мониторинга квалитета ваздуха у локалној мрежи аутоматског мониторинга квалитета ваздуха у АПВ у 2024.г.	
Загађујућа материја	Оцена квалитета ваздуха
Сумпор диоксид (SO_2)	аутоматске станице: ASSU, ASZR1, ASNS, ASOB – нису прекорачене ГВ (сатна, дневна и календарска година)
Азот диоксид (NO_2)	аутоматске станице: ASSU, ASZR1, ASZR2, ASSO, ASNS - нису прекорачене ГВ (сатна, дневна и календарска година)
Суспендоване честице- фракција PM_{10} (гравиметрија)	аутоматска станица: ASZR1 – нису прекорачене ГВ (дневна и календарска година) аутоматске станице: ASSU, ASZR2, ASSO, ASNS – прекорачена дневна ГВ (број прекорачења већи од дозвољеног)
Суспендоване честице-фракција $PM_{2.5}$ (аутоматска мерења)	аутоматске станице: ASSU, ASZR1, ASZR2, ASSO, ASNS - није прекорачена ГВ (календарска година)
Угљен моноксид (CO)	ASSU, ASSO - нису прекорачене ГВ (макс. дневна 8h средња вредност, дневна и календарска година)
Бензен	ASSU, ASZR1, ASZR2, ASSO, ASNS, ASOB - није прекорачена ГВ (календарска година)
Приземни озон (O_3)	ASSU, ASSO, ASDP – прекорачена ЦВ за заштиту здравља људи (број прекорачења већи од дозвољеног) ASZR2, ASNS, ASOB – није прекорачена ЦВ за заштиту здравља људи
Тешки метали/металоиди (Pb, Cd, Ni, As) у PM_{10}	ASSU, ASZR1, ASZR2, ASSO, ASNS – нису прекорачене ЦВ
VaP у PM_{10}	ASSU, ASZR1, ASZR2, ASSO, ASNS – прекорачена ЦВ

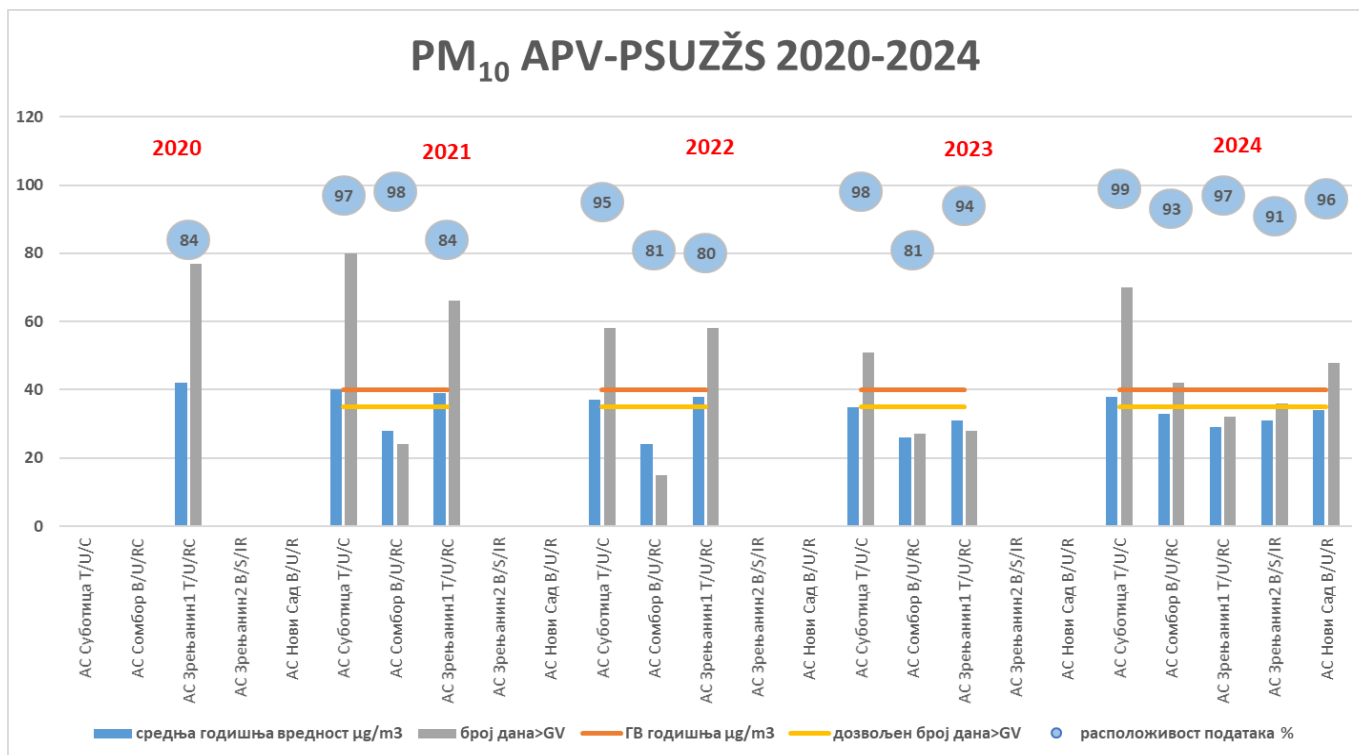
Што се тиче нивоа загађења ваздуха у односу на доње и горње границе оцењивања за заштиту здравља људи за суспендоване честице/дугорочни циљ за заштиту здравља за приземни озон/циљне вредности за заштиту здравља људи за бензо(а)пирен, у локалној мрежи аутоматског мониторинга, констатују се у 2024.г. прекорачења дефинисаних граница за суспендоване честице (фракције $PM_{2.5}/PM_{10}$), приземни озон и бензо(а)пирен.

Тренд нивоа загађености средње годишње вредности и броја дана прекорачења граничне вредности за PM_{10} , од 2020. до 2024.г. (**Слика 1.**), приказује осцилације средње годишње вредности током посматраног периода, али су вредности испод прописане граничне вредности. Још увек су присутне повишене концентрације и значајна прекорачења. Такође, у посматраном периоду региструју се прекорачења горњих и доњих граница оцењивања за заштиту здравља људи, како за 24-часовне, тако и за годишње вредности (изузетак је аутоматска станица у Сомбору где није прекорачена само горња граница оцењивања за календарску годину). У периоду 2019-2024.г. прекорачене су и доње и горње границе оцењивања за заштиту здравља људи за суспендоване честице-фракција $PM_{2.5}$, бензо(а)пирен и дугорочни циљ за заштиту здравља људи за озон.

У периоду 2019-2024.г. нису прекорачене сатне, дневне и годишње граничне вредности за сумпор диоксид и азот диоксид. Такође, нису прекорачене ни дневне горње и доње границе оцењивања за заштиту здравља људи за сумпор диоксид, као ни сатне и годишње горње и доње границе оцењивања за заштиту здравља људи за азот диоксид (изузетак је АС Суботица са прекорачењима сатних доњих граница оцењивања у периоду 2020-2023.г.).

У периоду 2019-2024.г. нису прекорачене граничне вредности за бензен, угљен моноксид, као ни циљне вредности за тешке метале/металоиде (олово, кадмијум, никл, арсен) у суспендованим честицама-фракцији PM_{10} . Такође, нису прекорачене горње и доње границе оцењивања за заштиту здравља људи.

Приказани трендови у периоду 2019-2024.г. указују да је проблем загађења појединим загађујућим материјама (доминантно суспендоване честице, бензо(а)пирен у суспендованим честицама, озон) континуирано присутан. Стога је неопходно доношење и спровођење планова квалитета ваздуха са дефинисаним ефикасним и квалитетним мерама усмереним директно на изворе загађења.

Мерења у АССО успостављена су 2021.г., а у АСП2 и АСНС 2024.г., након пресељења на нове локације

Слика 1. –Тренд средњих годишњих концентрација и броја прекорачења дневне граничне вредности за суспендоване честице – фракција PM₁₀ у периоду 2020-2024.г. (локална мрежа ПСУЗЖС)

Такође је неопходно у наредном периоду, у циљу успостављања програма мерења у складу са законском регулативом, унапредити и модернизовати локалну мрежу аутоматском мониторинга којом управља ПСУЗЖС, мерном и инфраструктурном опремом новије генерације. У претходном периоду извршено је репозиционирање појединих станица и додатно опремање недостајућом мерном опремом. У процесу унапређења рада локалне мреже аутоматског мониторинга квалитета ваздуха посебан акценат је стављен на праћење концентрације и садржаја суспендованих честица, које представљају највећи проблем када је у питању квалитет ваздуха. На свим урбаним мерним станицама успостављена су аутоматска мерења суспендованих честица – фракције PM_{2.5}/PM₁₀ у реалном времену, као и мерења дневних концентрација и садржаја ове фракције (тешки метали/металоиди и полициклични ароматични угљоводоници). Даљим унапређењем система ће се обезбедити сви предуслови за адекватно, правовремено и транспарентно информисање јавности о стању квалитета ваздуха и извештавање према ЕУ.

У циљу поузданије оцене квалитета ваздуха у АПВ, настављено је са активностима на моделовању квалитета ваздуха коришћењем софтверског пакета SELMA^{GIS}. У 2024.г. извршена је припрема података о емисијама из националног регистра извора загађивања (НРИЗ) и локалних регистара извора загађивања ваздуха које воде локалне самоуправе. На основу достављених података израђени су прелиминарни дисперзионии модели за емисије из НРИЗ/ЛРИЗ регистара на територији АПВ.

• **Индикатори биолошког загађења ваздуха**

ПСУЗЖС финансира мониторинг алергеног полена у АПВ на 7 аеропалинолошких мерних станица (Сомбор, Зрењанин, Врбас, Сремска Митровица, Кикинда, Лудашко језеро и Кањижа), које обухватају мерења 24 типа полена (**Слика 2.**). Мерења спроводи акредитована Лабораторија за палинологију, Природно математичког факултета, Универзитета у Новом Саду са подизвођачем Истраживачко-развојног института за информационе технологије биосистема БиоСенс.

У 2024. години након анализе података три типа полена – граб, јела/ смрча/ бор/ кедар и липа су припадали групи полена са регистрованим ниским и умерено високим вредностима. Остали испитивани типови полена дрвећа: јавор, јова, бреза, леска, јасен, орах, дуд, чемпрес/ тује/ тиса/ клека, платан, топола, храст, врба, и брест су били сврстани у групу код којих су регистроване ниске, умерено високе и високе концентрације полена.

По вредности годишњег интеграла полена током 2024. године издвајају се: С. Митровица за: граб, јасен и липу; Врбас за: јавор, јелу/ смрчу/ бор/ кедар, и чемпрес/ тује/ тису/ клеку; Сомбор за: јову, брезу, леску, храст и врбу; Зрењанин за јавор и брест; Кикинда за дуд; Кањижа за брезу и тополу.

Аеропалинолошка мрежа Покрајинског секретаријата

Слика 2. Аеропалинолошка мрежа Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине

На основу мерења на седам мерних места на територији АП Војводине током 2024. године утврђен је карактеристично дуг период почетка (током 18 дана) и завршетка главног дела сезоне за полен трава (током 13 дана). Број дана када је полен регистрован у ваздуху је био такође карактеристично висок за ову област где се истичу С. Митровица и Кикинда. Према годишњем интегралу полена истичу се С. Митровица и Врбас. Највећа максимална дневна концентрација измерена је у С. Митровици. Број дана са повишеним вредностима се кретао од 54 до 76 дана при чему је у С. Митровици забележено чак 27 дана са високим дневним концентрацијама. Резултати за све параметре карактеристика сезоне полена трава на мерном месту у Хајдукову (Лудашко језеро) потврђују да ниско постављени мерни уређај сакупи значајно веће количине полена локално најзаступљенијих популација биљака као што су у овом случају траве. Поред јаких алергених својстава, карактеристике сезоне полена трава такође потврђују зашто овај тип полена представља један од најзначајних изазивача алергиских симптома осетљивим особама које живе на територији АП Војводине.

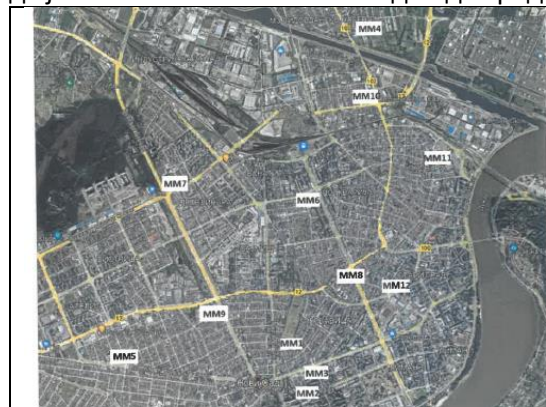
Полену корова припада велики број биљних таксона са веома различитим еколошким потребама што у потпуности одговара и добро објашњава изражену разноликост карактеристика параметара сезоне њиховог полена између градова у АП Војводини. Тако се по вредности годишњег интеграла полена током 2024. године издвајају: С. Митровица за боквицу; Врбас за амброзију, пелен и коприву, Зрењанин за конопље; Кикинда за киселицу; Канјиза за пепељуге. Резултати за највећи број параметара карактеристика сезоне готово свих типова полена корова на мерном месту у Хајдукову (Лудашко језеро) потврђују да ниско постављени мерни уређај сакупи значајно веће количине полена локално најзаступљенијих биљака са као што су у овом случају популације коровских биљака са обрадивих површина. Од свих типова полена који су укључени у мониторинг, на свим мерним местима у Војводини, полен коприва је ове сезоне највећи број дана са повишеним вредностима (збир умерено високих и високих вредности). Поред тога полен амброзије представља најзначајнији полен из групе корова. На свим мерним местима су забележене високе вредности годишњег интеграла полена и максималних дневних концентрација. Полен амброзије је утврђен у ваздуху од 99 до 127 дана. Током године регистроване су од 46 до 57 дана са повишеним вредностима - умерено високе и високе дневне концентрације полена амброзије. Резултати указују да је ове године постојао високи ризик да велики број грађана осете симптоме алергијске реакције како на амброзију тако и на друге типове полена корова и да се истовремено одржава чак повећава ризик за сензибилизацију осетљивих особа на њихова алергена једињења.

Резултати више година мониторинга полена у АП Војводини указују на присуство јаких алергених типова полена у ваздуху као и различито варирања карактеристика параметара сезоне. Управо ове чињенице указују на потребу континуираног мерења, редовног, правовременог и прецизног извештавања о стању полена у ваздуху како би резултати мониторинга аерополена омогућили проучавање, превенцију, дијагностику па и лечење поленских алергија. Иако су до данас резултати мониторинга аерополена највећу примену нашли у медицини, мора се напоменути да су у последње време аеропалинолошки подаци незаменљиви у области пољопривреде, јер се користе за праћење протока гена генетски модификованих усева али и за прогнозирање продукције анемофилних пољопривредних култура.

6. Управљање буком у животној средини

Мониторинг буке у животној средини се од 2017.г., реализује у континуитету у агломерацијама са више од 100.000 становника (Нови Сад, Суботица, Панчево). Загађење буком представља један од највећих притисака животне средине и јавног здравља урбаног становништва. У циљу унапређења стања у овој области и усклађивањем са новим законским прописима, у периоду од 2020.-2024. године, програм мониторинга буке је значајно унапређен у агломерацијама Нови Сад и Суботица у погледу броја мерних места, мерних параметара и учесталости мерења у близини сензитивних рецептора, а добијени подаци представљају полазну основу за израду стратешких и планских докумената у Новом Саду и Суботици. Кроз партнерство на реализацији Еразмус+ пројекта SENVIBE „**Јачање образовних капацитета кроз изградњу компетенција и сарадње у области инжењерства буке и вибрација**“, у периоду 2018-2022.г., финансираног од стране Европске комисије, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине је формирао виртуелну платформу „**No&Vib Hub**“ за стратешку сарадњу академског и неакадемског сектора (привредни, државни, стручно-професионални и невладин) у области буке и вибрација. Једна од значајнијих активности се односила на унапређење административних капацитета запослених у јединицама локалних самоуправа (даље ЈЛС) кроз реализацију едукативних радионица и дистрибуцију Водича за јединице локалне самоуправе –бука у животној средини свим ЈЛС у Републици Србији.

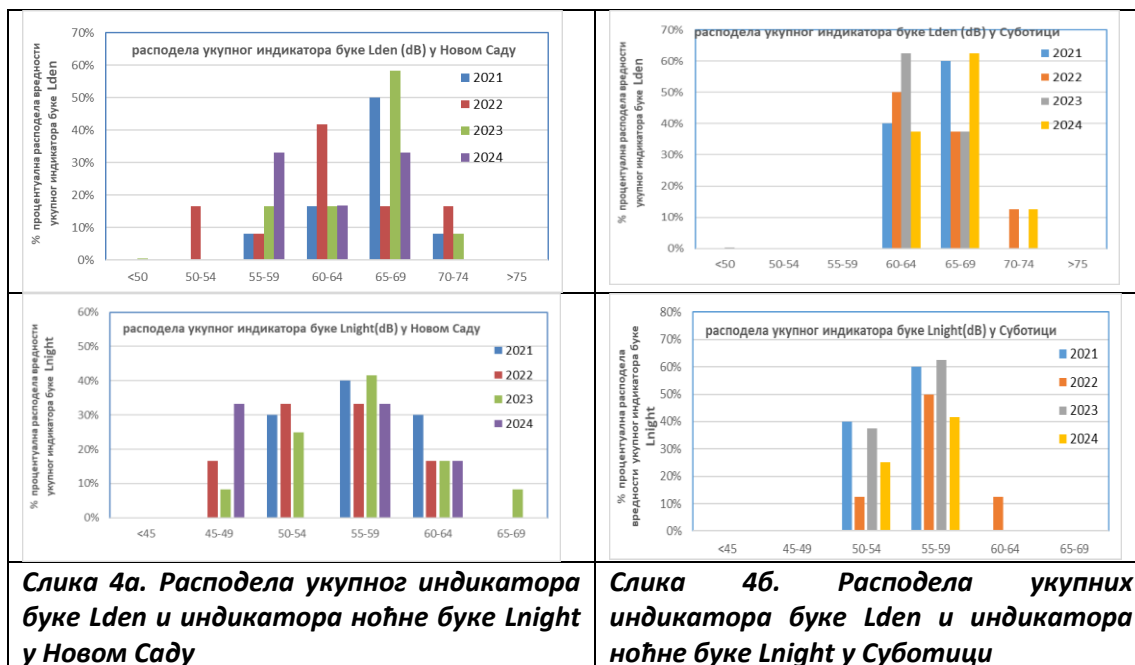
Константном урбанизацијом насеља и повећањем броја возила, процењује се да ће проценат угроженог становништва буком бити у константном расту. Контрола буке у градској средини захтева континуално праћење нивоа буке у циљу откривања најугроженијих делова града и редукције акустичког оптерећења у животној средини. Од 2021.године Покрајински секретаријат спроводи програм полуперманентног мониторинга буке са аутоматским бројањем саобраћаја на 20 мерних места у две агломерације (12мм у Новом Саду и 8мм у Суботици), 7 дана у континуитету 24 часа у 2 мерна циклуса (летњи и зимски). У периоду од 2021.-2024. године вршен је мониторинг буке на истим мерним местима и истом методологијом, па је тај период предмет анализе (**Слике 3а и 3б** - расподела мерних места у Новом Саду и Суботици). Мерна места су одабрана у циљу сагледавања степена угрожености становништва буком од друмског саобраћаја у градској зони најгушће насељености. Резултати четворогодишњег мониторинга показују да су просечне годишње вредности укупног индикатора буке (L_{den}), који описује ометање буком за временски период од 24h за дан-вече-ноћ на преко 60% мерних места у Новом Саду и Суботици изнад **65dB**, док просечне годишње вредности индикатора буке за ноћ (L_{night}) премашују **55dB** (L_{night} , 22-06h) у већини мерних места у Новом Саду и Суботици. Измерене вредности нивоа буке у Новом Саду у 2024 години су незнатно ниже од претходних година, док су вредности у Суботици сличне као претходних година (**Слике 4а и 4б** - графички приказ расподеле индикатора буке L_{den} и L_{night}). Степен буке од **30-60 dB** се углавном добро подноси и смета само осетљивим особама, док интензитет од **65-90 dB** штети организму и изазива сметње слуха. Овакве вредности нивоа буке указују на висок степен угрожености здравља становништва, имајући у виду податак да је за квалитетан сан неопходно да вредност индикатора буке за ноћ буде испод **30 dB**.

Слика 3а: Расподела мерних места у Новом Саду

Слика 3б: Расподела мерних места у Суботици

7. Управљање заштићеним природним добрима и биодиверзитетом

• Конкурси за суфинансирање пројеката управљача у заштићеним подручјима АП Војводине

Сектор за заштиту и унапређење природних добара и биолошке разноврсности учествује у расписивању јавног конкурса за доделу буџетских средстава Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине ради финансирања и суфинансирања пројеката – за текућа улагања, која реализују управљачи заштићених подручја на територији АП Војводине у току 2024. године, затим следи објављивање текста Конкурса у „Службеном листу АПВ“, у дневном листу „Дневник“ и веб страници Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине www.ekourbapv.vojvodina.gov.rs.

Овогодишњим конкурсом расписаним од стране Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине, издвојена су средства за текућа улагања у износу од 9.000.000,00 динара, а подржана су 24 пројекта, с циљем заштите природе и очување биодиверзитета, као и унапређења стања заштићених подручја на територији АП Војводине.

• Финансирање Годишњих програма управљања заштићеним подручјима која су проглашена актима надлежног органа АП Војводине

За 2024. годину, издвојена су средства од 24.000.000,00 динара за осам заштићених подручја – ПИО „Караш-Нера“, ПП „Русанда“, ПП „Јегричка“, ПП „Стара Тиса ког Бисерног острва“, ПП „Мртваје горњег Потисја“, ПП „Слатине у долини Златице“, ПИО „Кањишки јараши“ и ПИО „Вршачке планине“, односно за сваки годишњи програм управљања заштићеним подручјем издвојено је по 3.000.000,00 динара.

• Вођење поступка проглашавања заштићених подручја на простору АП Војводине

У 2024. години покренути су поступци проглашавања за: ПП „Полој“, ПИО „Слатине средњег Баната“, ПП „Доња Мостонга“, ПИО „Средња Мостонга“, ПИО „Горња Мостонга“, ЗС „Велики римски Шанац“ и СРП „Долине код Падине“.

• Број издатих Решења о условима заштите природе, Сагласности на планове и годишње програме управљања заштићеним подручјима и Сагласности на програме, годишње програме и привремене програме управљања рибарским подручјима

Током 2024. године издато је:

- Решења о условима заштите природе: **130**
- Сагласности на планове и годишње програме управљања заштићеним подручјима: **17**
- Сагласности на програме, годишње програме и привремене програме управљања рибарским подручјима: **9 сагласности.**

8. Развој информационог система животне средине и ГЕОПОРТАЛ АПВ

Сви подаци и резултати добијени мониторингом квалитета животне средине се уносе у информациони систем животне средине у АПВ и чине основу за израду годишњих извештаја о стању животне средине. Генерисане информације, подаци и резултати су и део Геопортала АПВ (ГПАПВ), који представља важан сегмент Националне инфраструктуре геопросторних података и платформу за њихову ефикаснију размену.

Сектор за мониторинг и информациони систем животне средине координише у развоју Геопортала АПВ, ажурирању садржаја Геопортала АПВ, надоградњи и унапређењу његове функционалности. У том смислу, унапређују се и развијају нови сервиси и каталози метаподатака, у функцији прикупљања и размене геопросторних података из база свих досадашњих учесника на Геопорталу (Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Покрајински секретаријат за енергетику, грађевинарство и саобраћај, Завод за урбанизам Војводине, ЈП Воде Војводине и Покрајински завод за заштиту природе), као и претраживања и приказивања мапа геопросторних података. У континуитету, по приоритетима, врши се припрема свих расположивих података за трансфер на ГПАПВ. Садржај ажурираног Геопортала публикован на новој унапређеној инфраструктури поставље је на новој адреси <https://geoportal.vojvodina.gov.rs/portal/apps/sites/#/geoportal>. У наредном периоду ће се и даље развијати и унапређивати постојеће базе података, креиране у циљу развоја, тестирања и публикација података свих учесника али и извршити редизајн постојећих садржаја и омогућити функционалнији и интерактивнији приступ информацијама, подацима и документима садржаним на Геопорталу према јавности.

9. Инспекцијски надзор

Инспектори за заштиту животне средине ПСУЗЖС, током 2024. године, активности су усмерили на контролу законитости деловања надзираних субјеката, али и у погледу превентивног деловања усмерених на спречавању настанка штетних последица по животну средину. Водећи се тим приоритетима, инспектори Одељења за контролу индустријских објеката и Одељења за контролу заштите и коришћења природних добара и рибљег фонда вршили су превентивно деловање тако што су у контакту са надзираним субјектима одговарали на њихова питања, а у вези са недоумицама примене закона и прописа у области заштите животне средине, а који су у надлежности инспекције за заштиту животне средине ПСУЗЖС.

Превентивни аспект рада инспекције у 2024. години дефинисан је као врло значајан, те се може уочити повећан број ових активности у 2024. години у односу на раније периоде, а на чему ће се свакако инсистирати и у будуће.

У току 2024. године извршено је 36 инспекцијских надзора у циљу спречавања или битног умањења вероватног настанка штетних последица по законом заштићена природна добра (заштићене и строго заштићене дивље биљне и животињске врсте). Уједно, пронађене, повређене, као и одузете живе јединке заштићених и строго заштићених дивљих животињских врста, које су држане у заточеништву супротно закону, или које су биле предмет нелегалног промета, смештане су у прихватишта.

Такође, извршено је укупно 43 инспекцијских надзора усмерених на откривање или битно умањење штетних последица у циљу заштите рибљег фонда (заштита, риболов, промет рибе).

У 2024. години унапређено је јачање и интензивирана је међусобна сарадња између Покрајинске инспекције за заштиту животне средине, надлежних тужилаштава и Министарства унутрашњих послова у области контроле управљањем отпадом и других кривичних дела из области еколошког криминала, те су у том смислу вршене заједничке активности, а све са циљем спречавања и откривања штетних активности и последица по животну средину. Уједно, инспектори су самостално поднели 2 кривичне пријаве из ове области.

У 2024. години, инспектори Одељења за контролу индустријских објеката извршили су укупно 462 инспекцијских надзора, од тога 133 редовна инспекцијска надзора, 211 ванредних инспекцијских надзора, и то 71 ванредних утврђујућих или потврђујућих инспекцијских надзора и 140 ванредних инспекцијских надзора по пријавама, 115 контролних инспекцијских надзора, 2 допунска инспекцијска надзора и 1 мешовити инспекцијски надзор.

У 2024. години, инспектори Одељења за контролу заштите и коришћења природних добара и рибљег фонда извршили су укупно 387 инспекцијских надзора, од тога 160 редовних инспекцијских надзора, 157 ванредних инспекцијских надзора, и то 41 ванредних утврђујућих или потврђујућих инспекцијских надзора и 116 ванредних инспекцијских надзора по пријавама и 50 контролних инспекцијских надзора.

Током 2024. године инспекција за заштиту животне средине поступала је у складу са својим правима, дужностима и овлашћењима. У случајевима у којима је на основу утврђеног чињеничног стања утврдила незаконитости, доносила решења са наређеним или наложеним мерама надзираним субјектима за спровођење мера заштите животне средине, сагласно прописима из области заштите животне средине. С тим у вези, инспектору су донели укупно 191 решења у циљу отклањања утврђених незаконитости у поступању надзираног субјекта и тиме умањили или спречили настанак штетних последица по животну средину.

Инспекција је донетим решењима надзираним субјектима наложила 352 извршења мера и радњи за отклањање уочених незаконитости и донела 59 забрана вршења активности.

Уједно, у 2024. години инспектори за заштиту животне средине су поднели укупно 50 захтева за покретање прекршајног поступка и 17 пријава за привредни преступ.

С обзиром на наведено, као оцена стања животне средине на основу активности спроведених од стране инспекције у 2024. години, могу се дефинисати угрожавајући фактори који се огледају у и даље присутном:

- Неадекватном одлагању отпада, односно непоштовање одредби Закона о управљању отпадом где је тежиште активности инспекције на контроли управљања опасним отпадом.
- Угрожавању и загађењу ваздуха, земљишта и водних ресурса индустријским деловањем где је дат акценат на надзору сходно Закону о водама, Закону о заштити земљишта и Закону о заштити ваздуха
- Незаконитом деловању грађана која негативно утичу на очувању природних станишта и заштићених природних добара, као и строго заштићених врста биљног и животињског света.

С друге стране, у 2024. години настављен је континуитет у контролама правних али и физичких субјеката, а њихово пословање и деловање је надзором и управним мерама доведено у висок ниво усклађености са законом.

10. Реализација међународних пројеката

• „Пречишћавање отпадних вода прекограничном сарадњом уз реку Тису“ – BESTWASTEWATER

У оквиру програма INTERREG IPA CBC HUNGARY–SERBIA 2021–2027, приоритет П1 „Зеленији регион“, специфични циљ О1.2 „Биодиверзитет и смањено загађење“, реализује се пројекат „Пречишћавање отпадних вода прекограничном сарадњом уз реку Тису“. Водећи партнер је Алгуџ Нагукџсџ Ђнкорманузата (450.470,16 €), а партнери су ПОТИСКИ ВОДОВОДИ – ТИСЗАМЕНТИ ВИЗМУВЕК ДОО (277.200,00 €) и Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине (151.048,80 €). Пројекат траје 24 месеца. Циљ партнерства је заштита реке Тисе, смањење загађења животне средине и спречавање да отпадне воде доспеју у тло. Опрема и активности ће омогућити ефикасније одржавање и праћење стања канализације. Резултати пројекта укључују: преглед 5 км канализационих деоница на обе стране границе; израду студије о количини и квалитету сакупљених отпадних вода и мапе загађења дуж реке Тисе; споразум о прекограничној сарадњи најмање осам водоводних предузећа; успостављање заједничке електронске базе података ради ефикаснијег управљања хаваријама.

• „Мрежа прекограничне сарадње за одрживо коришћење природних ресурса“ – Green-Path (RORS00127)

У оквиру програма INTERREG IPA CBC ROMANIA–SERBIA 2021–2027, приоритет „Заштита животне средине и управљање ризицима“, реализује се пројекат „CBC Network for Sustainable Use of Natural Resources – Green-Path“. Партнери су: Excelsior Association (Румунија), Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине (Србија), Општина Бела Црква (Србија) и Асоцијација Моја природа (Румунија). Трајање пројекта: 24 месеца. Циљ пројекта је допринос заједничком одрживом развоју локалних заједница у окружењу заштићених подручја Мластина Саткинез и Караш–Нера. Главне активности: праћење квалитета ваздуха и воде, чишћење дивљих депонија, успостављање координационог тела за едукацију, развој стратегије „Зелена стаза“, садња дрвећа и развој тематских рута у заштићеним подручјима.

• „Адаптација на климатске промене у АП Војводини“ – CLIMACHANGE

Пројекат се спроводи у оквиру CLIMAAX програма подржаног од Horizon Europe. Укупан буџет износи 115.875,00 €, а трајање пројекта је 22 месеца. Циљ је јачање капацитета за информисање јавности о климатским условима и унапређење мера адаптације. Резултати: смањење рањивости региона на климатске промене, израда анализа и корелација климатских података у седам управних округа АП Војводине, као и израда Водича за најбоље праксе.

• SUPERB – „Systemic solutions for upscaling of urgent ecosystem restoration for forest-related biodiversity and ecosystem services“

Пројекат се реализује у оквиру програма Horizon Europe, са буџетом од 20.000.000 €, и укључује 36 партнера из 16 земаља. Циљ је примена системских решења за обнову шума и очување биодиверзитета, кроз повезивање научних знања и практичних искустава. Планирано је 12 великих демонстрација у 12 земаља, ради приказа различитих приступа рестаурацији шума.

• Restore4Life – „Обнова мочварних комплекса као система за одржавање живота у сливу Дунава“

Водећи партнер: Универзитет у Букурешту. Покрајински завод за заштиту природе учествује као пројектни партнер. Циљ је примена холистичког приступа обнови слатководних и приобалних мочвара у сливу Дунава

ради унапређења плаво-зелене инфраструктуре. Током 2024. реализоване су теренске активности у Горњем Подунављу, организовани састанци и мониторинг поплавних шума.

• **„Чишћење и ремедијација Великог бачког канала“ – PPF8**

Пројекат се реализује у оквиру PPF8 програма Европске уније. ЕУ је одобрила 1,1 милион евра за техничку помоћ у изради пројектно-техничке документације за ремедијацију канала у дужини од 6 km. Крајњи корисник је Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине. ЕУ ППФ8 тим је припремио све потребне студије и тендерску документацију. Процењена вредност имплементације треће фазе пројекта износи око 34 милиона евра.

11. Реализација васпитно-едукативног програма „За чистије и зеленије школе у Војводини“

Програм „За чистије и зеленије школе у Војводини“ реализује се у континуитету од 2009. године, потписивањем Протокола о сарадњи између Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине, Покрајинског секретаријата за образовање, прописе, управу и националне мањине – националне заједнице и Покрета горана Војводине. Програм је настао са визијом и циљем да се подигне свест, пре свега најмлађе популације кроз васпитно-образовни систем, о неопходности бриге о животној средини, као и да се промовише активно учешће свих важних субјеката у унапређењу стања на локалном нивоу.

Програму су се додатно прикључили бројни партнери, Покрајински секретаријат за енергетику, грађевинарство и саобраћај, Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство, Покрајински секретаријат за привреду и туризам, Град Нови Сад – Градска управа за заштиту животне средине и ЈП „Војводинашуме“.

Сваке године, на јесен, расписује се Јавни позив за учешће у програму. Васпитно-образовне установе шаљу своје пријаве, а у периоду од новембра текуће, па до маја наредне године реализују своје планиране активности и достављају Извештај о реализованим активностима. Наставници и ђаци из најуспешнијих установа се награђују једнодневним обиласцима заштићених природних и културних добара у АПВ (НП „Фрушка гора“, СРП „Ковиљско-петроварадински рит“, СРП „Горње Подунавље“, СРП „Обедска бара“, Сремски Карловци), док се посебно просветни радници награђују учешћем на семинарима са акцентом на еколошком образовању.

У школској 2023/2024. години, у марту месецу 2024. године, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, као координатор програма, потписао је појединачне споразуме о сарадњи у вези с реализацијом програма „За чистије и зеленије школе у Војводини“ са свих 45 јединица локалних самоуправа у АПВ, са циљем да се награди још већи број деце и васпитно-образовних установа у оквиру Програма, као и да се унапреди и сам Програм. Потписивањем овог Споразума, јединице локалних самоуправа обавезале су се да ће сносити трошкове организовања превоза за награђене васпитно-образовне установе са својих територија. Такође, сви досадашњи партнери у програму, потписали су Протокол о сарадњи у вези с реализацијом програма „За чистије и зеленије школе у Војводини“.

У школској 2023/2024. години, за учешће у програму, пријавило се укупно 105 васпитно-образовних установа, а извештаје о реализацији програмских активности доставило је **88 установа**. Награђено је **45 васпитно-образовних установа наградом која подразумева једнодневни излет у заштићеном подручју и 8 васпитно-образовних установа са подручја града Новог Сада, наградом озелењавања школског дворишта (укупно 53 васпитно-образовних установа: предшколске установе-7, основне школе-32, средње школе-11, основне и средње школе за децу са сметњама у развоју и инвалидитетом-3).**

Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине је као координатор програма „За чистије и зеленије школе у Војводини“ и у 2024. години издвојио највећа средства за реализацију наградних излета за васпитно-образовне установе са износом од 3.000.000,00 динара. Град Нови Сад - Градска управа за заштиту животне средине, као партнер на програму је наградила васпитно-образовне установе са подручја града Новог Сада акцијом озелењавања школског дворишта.

У наредном периоду планира се наставак активности везаних за промоцију и унапређење програма, пре свега кроз континуирану сарадњу са васпитно-образовним установама, као и свим партнерима на пројекту, а посебно јединицама локалних самоуправа.

Република Србија
Аутономна покрајина Војводина

Покрајинска влада

Булевар Михајла Пупина 16, 21000 Нови Сад
Т: +381 21 487 4260 Ф: +381 21 456 079
pokrajinskavlada@vojvodina.gov.rs

Број: 004992684 2025 09413 000 000 060 070 04 043

ДАТУМ: 18. децембар 2025. године

Покрајинска влада, на седници одржаној 18. децембра 2025. године, размотрила је **ИНФОРМАЦИЈУ О СТАЊУ КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗА 2024. ГОДИНУ У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ** и донела следећи

З А К Л Ј У Ч А К

1. Прихвата се **ИНФОРМАЦИЈА О СТАЊУ КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗА 2024. ГОДИНУ У АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ ВОЈВОДИНИ**.
2. Информацију доставити свим јединицама локалне самоуправе на територији Аутономне покрајине Војводине путем Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине.
3. Закључак доставити Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине.

Доставити:

Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине

СЕКРЕТАР
Покрајинске владе

Душанка Голубовић

